

بانک گشاینده و بانک تعیین شده

روابط، اختیارات و وظایف

مجید بیات - کارشناس ارزی مدیریت امور بین‌المللی بانک توسعه صادرات ایران

مقدمه

غیرقابل برگشت بوده و بدین طریق، تعهد قطعی بانک گشاینده اعتبار برای ایفای تعهد پرداخت در مقابل ارائه اسناد مطابق با شرایط اعتبار (Complying Presentation) را ایجاد می‌نماید.

مالی - بانکی، نه تنها در گستره تجارت بین‌الملل سهمی داشته باشند، بلکه اعتبار خود را با ارائه اینگونه خدمات، در سطح نظام بانکی بین‌الملل مطرح نمایند.

در این مبحث بر آن شدیم تا وظایف و اختیارات بانک گشاینده و بانک تعیین شده (انتخاب شده) (Nominated Bank) در ارتباط با اعتبار اسنادی را با استناد به نشریات اتاق بازرگانی بین‌الملل به تفصیل بیان کنیم و نقش کلیدی و تعهدآور هریک را در جریان عملیات اعتبار اسنادی تشریح نماییم.

وظایف و اختیارات بانک گشاینده اعتبار

آنچه در ارتباط با وظایف و اختیارات بانک گشاینده اعتبار در این مبحث بیان می‌گردد، در واقع برگرفته از مطالب مندرج در مجموعه مقررات و رویه متحدالشکل اعتبارات اسنادی UCP 600 بوده و سعی شده است تا مطالب موصوف به‌طور مشروح بیان شوند و حدود تعهدات بانک گشاینده اعتبار پس از گشایش اعتبار اسنادی مورد بررسی قرار گیرد.

وفق تعریف مندرج در ماده ۲ از مقررات فوق‌الذکر: "بانک گشاینده اعتبار، به بانکی اطلاق می‌گردد که بنا به درخواست متقاضی و یا به خواست خود، نسبت به گشایش اعتبار اسنادی اقدام می‌نماید." اعتبار اسنادی عبارتست از هر قرار و به هر نام، که

در عرصه بانکداری بین‌الملل، روابط بانکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و برقراری روابط کارگزاری با بانک‌های معتبر و متعدد، نقش برجسته‌ای را در ارائه خدمات بانکداری بین‌الملل به مشتریان ایفا می‌کند. ارائه خدمات بانکداری بین‌الملل و به‌کارگیری ابزارهای متعدد مالی - بانکی بین‌الملل، از جمله نقاط قوت هر بانک پویا برشمرده می‌شود و بانک‌های معتبر بین‌المللی با ایجاد روابط کارگزاری کارآمد و موثر در جهت ارائه خدمات متفاوت از قبیل اعتبار اسنادی، بروات اسنادی، خوالجات ارزی، ضمانتنامه‌های ارزی و... به مشتریان داخلی و خارجی، زمینه ارتقای سطح عملکرد خود و در نتیجه، افزایش درجه اعتباری بانک را فراهم می‌سازند.

اجرای عملیات اعتبارات و بروات اسنادی، از مهمترین و تخصصی‌ترین موارد مرتبط با خدمات بانکداری بین‌الملل می‌باشد و بانک‌های معتبر می‌کوشند تا با به‌کارگیری هرچه مطلوبتر این ابزار

شرایط اعتبار اسنادی می‌بایست بیانگر نحوه پرداخت وجه اعتبار به یکی از روش‌های مقرر باشد و همچنین در شرایط اعتبار، بانک تعیین شده می‌بایست مشخص گردد.

بانک تعیین شده براساس اختیار و اجازه بانک گشاینده، نسبت به بررسی اسناد حمل موضوع اعتبار اسنادی اقدام نموده و چنانچه اسناد مطابق با شرایط اعتبار تشخیص داده شود، براساس اطمینان به تعهد قطعی بانک گشاینده، به نیابت از آن بانک، نسبت به قبولی بروات و یا پذیرش تعهد پرداخت مدتدار بدون حق رجوع اقدام می‌نماید.

با عنایت به تعاریف فوق‌الذکر، به وضوح می‌توان دریافت که بانک گشاینده اعتبار، بنا به درخواست متقاضی و یا به خواست خود، نسبت به ایجاد تعهد قطعی و غیرقابل برگشت مشروط به وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار، اقدام نموده و خود را متعهد می‌نماید که به محض دریافت اسناد مطابق با شرایط اعتبار، نسبت به ایفای تعهد ایجاد شده (Honour) اقدام کند.

تعهدات ایجاد شده از سوی بانک گشاینده اعتبار،

مقابل وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار، عندالاقضاء وفق یکی از موارد فوق‌الذکر ایفای تعهد نماید.

همانطور که در بالا اشاره شد، درج نحوه پرداخت وجه اعتبار از سوی بانک گشاینده در شرایط اعتبار اسنادی الزامی می‌باشد، اما نکته قابل‌ذکر اینست که سه روش اول با روش چهارم تا اندازه‌ای متفاوت هستند و نحوه پرداخت در روش چهارم (بند "ت") از نظر محتوایی با سایر موارد تفاوت دارد. توضیح اینکه، نحوه پرداخت در سه روش اول، بین بانک گشاینده و بانک تعیین‌شده یکسان است، به این صورت که بانک گشاینده از بانک تعیین‌شده درخواست می‌نماید و یا به او اجازه می‌دهد تا بنا به اختیار و صلاحدید خود، نسبت به ایفای تعهد (Honour) پرداخت دیداری، پرداخت مدتدار و قبولی و پرداخت بروات موضوع اعتبار اسنادی، وفق شرایط اعتبار اقدام نماید و در مقابل، بانک گشاینده نیز با پوشش وجوه مربوطه

در مقابل وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار، به چهار قسم متفاوت ایفا می‌گردد که در حقیقت، هر یک بیانگر نوعی از نحوه پرداخت (Modes of Settlement) به شرح زیر می‌باشند:

الف) پرداخت دیداری.

ب) پرداخت مدتدار.

پ) قبولی و پرداخت بروات موضوع اعتبار اسنادی.

ت) خرید تعهد پرداخت. منظور از خرید تعهد پرداخت در مورد اعتبارات قابل‌معامله وفق مندرجات ماده ۲ از UCP ۶۰۰ عبارتست از "خرید بروات، مشروط به این که برعهده بانکی غیر از بانک تعیین‌شده باشد، و یا خرید اسناد حمل مطابق با شرایط اعتبار از سوی بانک تعیین‌شده (انتخاب‌شده) به صورت اعطای پیش‌پرداخت و یا موافقت با اعطای پیش‌پرداخت به ذینفع اعتبار در همان روز و یا پیش از روز بانکی که بانک تعیین‌شده پوشش داده می‌شود."

اقدام به عمل آورد. در روش نوع چهارم، بانک گشاینده اعتبار، صرفاً به بانک تعیین‌شده اختیار و اجازه می‌دهد که نسبت به خرید تعهد پرداخت اعتبارات قابل‌معامله - اعم از دیداری و مدتدار - اقدام نماید و چنانچه در این قسم از موارد، بانک تعیین‌شده - به هر دلیلی - نسبت به خرید تعهد پرداخت مربوطه اقدام ننماید، بانک گشاینده اعتبار می‌بایست نسبت به ایفای تعهد ایجادشده - اعم از دیداری و یا مدتدار - به نحو مقتضی اقدام نماید. به عبارت دیگر، اگرچه بانک گشاینده اعتبار از بانک تعیین‌شده درخواست می‌نماید و یا به او اجازه می‌دهد تا بنا به اختیار و صلاحدید خود، نسبت به خرید تعهد ایجادشده از سوی بانک گشاینده و یا هر بانک دیگر (در بروات قبولی‌نویسی‌شده) اقدام نماید، اما خود به هنگام وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار تحت این نحوه پرداخت، می‌بایست صرفاً نسبت به ایفای تعهد ایجادشده اقدام نموده و بحث خرید تعهد برای بانک گشاینده مصداق ندارد و دلیل آن هم اینست که بانک گشاینده اعتبار که خود ایجاد تعهد قطعی و غیرقابل‌برگشت نموده است، نمی‌تواند این تعهد را خریداری کند و انجام این کار خلاف رویه معمول بانکداری می‌باشد.

اینک این پرسش مطرح می‌شود که با توجه به ادله اخیرالذکر، پس چرا وفق مندرجات ماده (b) ۱۲ بانک گشاینده با تعیین یک بانک جهت قبولی بروات موضوع اعتبارات اسنادی و یا تعهد پرداخت اعتبار مدتدار، به آن بانک تعیین‌شده اختیار داده تا نسبت به خرید و یا پیش‌پرداخت وجه بروات قبولی‌نویسی‌شده و تعهد پرداخت پذیرفته‌شده اعتبارات مدتدار، اقدام نماید. به عبارت دیگر، چرا بانک تعیین‌شده می‌تواند تعهدات خود را خریداری

۱) تعیین انواع نحوه پرداخت وجه اعتبار: بنا

بر مفاد مندرج در ماده ۱۶ از مجموعه مقررات و رویه متحدالشکل اعتبارات اسنادی UCP ۶۰۰، شرایط اعتبار اسنادی می‌بایست بیانگر نحوه پرداخت وجه اعتبار به یکی از روش‌های چهارگانه فوق‌الذکر باشد و همچنین در شرایط اعتبار، بانک تعیین‌شده (Nominated Bank) می‌بایست مشخص گردد. بالطبع، بانک گشاینده موظف است که نسبت به درج شرط نحوه پرداخت در اعتبار اسنادی اقدام نموده و در

مطابق با نحوه پرداخت مشروط به وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار، ایفای تعهد می‌نماید، اما چنانچه بانک تعیین‌شده - به هر دلیلی - نسبت به ایفای تعهد پرداخت‌های فوق‌الذکر اقدام ننماید و یا این که ذینفع اعتبار به‌طور مستقیم اسناد مطابق با شرایط اعتبار را به بانک گشاینده ارایه نماید، بی‌تردید، بانک گشاینده اعتبار موظف است که نسبت به ایفای تعهد پرداخت‌های ایجادشده مطابق با نحوه پرداخت‌های سه‌گانه فوق‌الاشاره وفق رویه معمول

ارایه خدمات بانکداری بین‌الملل و به‌کارگیری ابزارهای متعدد مالی - بانکی بین‌الملل، از جمله نقاط قوت هر بانک پویا برشمرده می‌شود و بانک‌های معتبر بین‌المللی، با ایجاد روابط کارگزاری کارآمد و موثر در جهت ارایه خدمات متفاوت، زمینه ارتقای سطح عملکرد خود و در نتیجه، افزایش درجه اعتباری بانک را فراهم می‌سازند.

تعهد مربوطه امکانپذیر می‌باشد. به تعبیر دیگر، اشکال وارده در پرسش فوق‌الذکر با جمیع ادله ارایه‌شده قابل تأمل بوده و شاید این امکان باشد که ماده موصوف را به شکل ذیل تصحیح نمود: "بانک تعیین‌شده به‌صرف تعیین از سوی بانک گشاینده جهت قبولی بروات موضوع اعتبارات اسنادی و یا تعهد پرداخت اعتبارات مدتدار، این اختیار را دارد تا نسبت به خرید و یا پیش‌پرداخت وجه بروات قبولی‌نویسی‌شده و تعهد پرداخت پذیرفته‌شده اعتبارات مدتدار از سوی خود، اقدام نماید."

(By nominating a bank to accept a draft or incur a deferred payment undertaking, the nominated bank has an authority to prepay or purchase a draft accepted or a deferred payment undertaking incurred by that nominated bank.)

بانک گشاینده اعتبار به رغم تعیین بانک پوشش‌دهنده، باز هم مسوولیت پوشش اعتبار را به‌طور کامل برعهده دارد.

ضمناً به این نکته اشاره می‌دارد که مطلب فوق از یکی از اعضای اتاق بازرگانی بین‌الملل استعلام گردیده، ولی متأسفانه تاکنون جوابی در ارتباط با رد و یا پذیرش پیشنهاد ارایه‌شده از سوی سازمان مذکور واصل نشده است.

۲) ایجاد و ایفای تعهد از سوی بانک گشاینده: پرسش مطروحه در ابتدای این بخش، اینست که بانک گشاینده اعتبار از چه زمانی متعهد به پرداخت وجه اعتبار می‌باشد؟ و چنانچه بانک تعیین‌شده نسبت به رفع تعهد پرداخت در مقابل اسناد مطابق با شرایط اعتبار و یا غیرمطابق با شرایط اعتبار اقدام نماید، ایفای تعهد پرداخت از سوی بانک گشاینده اعتبار به چه نحو خواهد بود؟

همانطور که می‌دانید، وفق بند b از ماده ۷ مجموعه مقررات و رویه متحداشکال اعتبار اسنادی UCP ۶۰۰، "بانک گشاینده اعتبار از زمان گشایش اعتبار اسنادی به‌طور قطعی و غیرقابل‌برگشت متعهد به ایفای تعهد پرداخت (Honour) در مقابل وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار می‌باشد." به عبارت دیگر، با گشایش اعتبار اسنادی از سوی بانک

نمی‌کند و زمان ایفای تعهد پرداخت بانک گشاینده برای پرداخت‌های مدتدار، همان سررسید مشخص‌شده در اعتبار می‌باشد.

همانطور که در بالا اشاره شد، وفق ماده (b) ۱۲، "بانک گشاینده با تعیین یک بانک جهت قبولی بروات موضوع اعتبارات اسنادی و یا تعهد پرداخت اعتبارات مدتدار، به آن بانک تعیین‌شده اختیار داده شده تا نسبت به خرید و یا پیش‌پرداخت وجه بروات قبولی‌نویسی‌شده و تعهد پرداخت پذیرفته‌شده اعتبارات مدتدار، اقدام نماید. از طرفی، در ماده (c) ۷ آمده است که بانک گشاینده صرفاً مسوول ایفای تعهد قبولی و پرداخت بروات موضوع اعتبار اسنادی و اسناد مدتدار پذیرفته‌شده، در سررسید مربوطه می‌باشد - خواه بانک تعیین‌شده وجه تعهدشده را زودتر از موعد مقرر به ذینفع پرداخت کرده باشد و یا پرداخت نکرده باشد. نکته ابهام‌آور اینست که آیا بانک گشاینده می‌تواند به بانک تعیین‌شده حقی را تفویض نماید که خود هیچگونه تعهدی را در قبال آن برعهده نمی‌گیرد؟ یا به‌عبارت دیگر، آیا برخلاف قانون "حق و وظیفه" این امکان برای بانک گشاینده وجود دارد که اختیار انجام کاری را به دیگری تفویض نماید و خود از پذیرش هرگونه مسوولیت در قبال آن امتناع ورزد؟

در پاسخ به ابهامات فوق‌الذکر، ضمن تایید ایراد وارده، بایستی به این نکته اشاره داشت که بانک تعیین‌شده می‌تواند به وکالت از بانک گشاینده نسبت به وصول، بررسی، ارایه اسناد و پذیرش تعهد پرداخت اعتبارات مدتدار و یا قبولی و پرداخت بروات موضوع اعتبارات اسنادی در سررسید مربوطه، بدون حق رجوع به ذینفع، اقدام نموده و اسناد را برای بانک گشاینده یا تاییدکننده (در صورت وجود) جهت پوشش در سررسید مربوطه ارسال نماید، اما در ارتباط با خرید و اعطای پیش‌پرداخت وجه اسناد ارایه‌شده، بانک تعیین‌شده صرفاً براساس ملاحظات خود اقدام می‌نماید و این امر خارج از تعهدات بانک گشاینده براساس شرایط مندرج در قالب اعتبار اسنادی می‌باشد. بنابراین، به‌نظر می‌رسد که بانک گشاینده تنها می‌تواند نسبت به تفویض اختیار به بانک تعیین‌شده در چارچوب تعهدات ایجادشده از سوی خود، اقدام نماید. چنانچه بانک گشاینده در ارتباط با موضوع موردبحث هرگونه تعهدی را تقبل ننماید، پرا واضح است که اختیاری نیز در این رابطه نخواهد داشت و نمی‌بایست این پیش‌فرض را پذیرفت که تفویض اختیار بدون قبول

نماید (به‌صورت Discount)، اما بانک گشاینده نمی‌تواند این کار را انجام دهد؟

در پاسخ به سوال فوق بایستی به این نکته مهم تاکید کرد که در جریان عملیات اعتبار اسنادی، بانک تعیین‌شده به نیابت (وکالت) از بانک گشاینده، نسبت به قبولی‌نویسی بروات موضوع اعتبارات اسنادی و یا پذیرش تعهد پرداخت اعتبارات مدتدار اقدام می‌نماید، و درواقع، تعهد خود را - چه در قبولی بروات و یا تعهد پرداخت اعتبارات مدتدار - بر مبنای تعهد قطعی و غیرقابل‌برگشت بانک گشاینده، ایجاد می‌نماید. به‌عبارت دیگر، بانک تعیین‌شده براساس اختیار و اجازه بانک گشاینده، نسبت به بررسی اسناد حمل موضوع اعتبار اسنادی اقدام نموده و چنانچه اسناد مطابق با شرایط اعتبار تشخیص داده شود، براساس اطمینان به تعهد قطعی بانک گشاینده، به نیابت از آن بانک، نسبت به قبولی بروات و یا پذیرش تعهد پرداخت مدتدار بدون حق رجوع اقدام می‌نماید و بدیهی است که این امکان را دارد تا نسبت به خرید و یا پیش‌پرداخت وجه بروات قبولی‌نویسی‌شده و تعهد پرداخت پذیرفته‌شده از سوی خود، که درواقع، تعهد قطعی و غیرقابل‌برگشت بانک گشاینده را به همراه دارد، ایضاً بدون حق رجوع، اقدام نماید و هیچگونه ایرادی بر آن وارد نیست، اما در رویه معمول بانکداری بین‌الملل، برای بانک گشاینده که درحقیقت، متعهد اصلی و غیرقابل‌برگشت اعتبار است، این امکان غیرمعمول به‌نظر می‌رسد و بانک گشاینده ملزم است که تعهد خود را ایفا نماید.

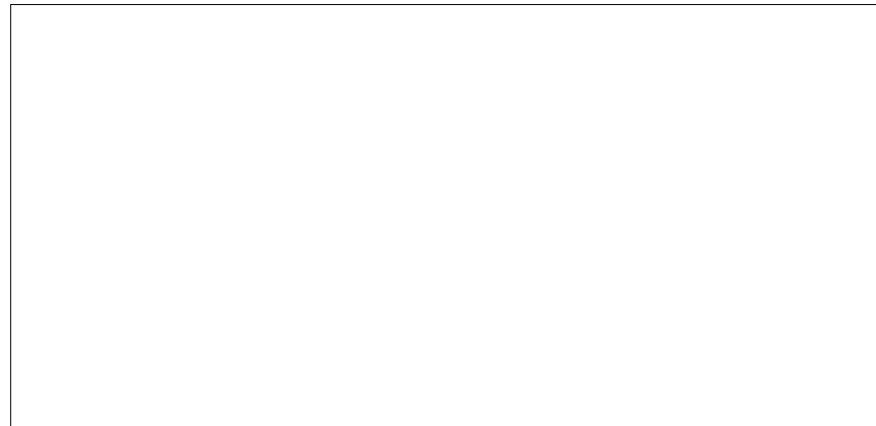
آیا بانک گشاینده می‌تواند اختیار انجام کاری را به بانک تعیین‌شده تفویض نماید و خود از پذیرش هرگونه مسوولیت در قبال آن امتناع ورزد؟

نکته قابل‌ذکر دیگر اینست که بانک تعیین‌شده بنا به اختیار خود و خارج از چارچوب اعتبار اسنادی، نسبت به خرید و یا پیش‌پرداخت وجه بروات قبولی‌نویسی‌شده و تعهد پرداخت پذیرفته‌شده اقدام می‌نماید که در هر صورت، این امر (تنزیل اسناد) تحت شرایط اعتبار اسنادی نبوده و به تعهدات بانک گشاینده ارتباط نداشته و برای بانک گشاینده جهت ایفای تعهد پیش از موعد مقرر هیچگونه الزامی ایجاد

واصله به صورت امانی (Under Reserve) و یا به صورت تعهدی (Under Indemnity) اقدام نماید. در چنین مواردی، بانک گشاینده اعتبار با توجه به اسناد واصله موصوف، هیچگونه تعهدی در قبال بانک تعیین شده نداشته و صرفاً پس از اخذ قبولی مغایرت‌های موجود از سوی متقاضی، بنا به صلاحدید خود، نسبت به ایفای تعهد پرداخت اقدام می‌نماید، و در صورتی که از پذیرش اسناد مغایر امتناع ورزد و آنها را به بانک تعیین شده مسترد نماید، بانک تعیین شده حق رجوع به ذینفع برای اخذ وجوه پرداختی را دارد. به عبارت دیگر، در پرداخت‌های فوق، بانک تعیین شده حق رجوع را برای خود محفوظ داشته است.

در مواردی مشاهده می‌شود که بانک گشاینده اعتبار، جهت پوشش تعهد پرداخت خود، از بانک دیگری (بانک پوشش‌دهنده) استفاده می‌نماید که در اینصورت، وفق ماده ۱۳ از مقررات فوق‌الاشاره، ملزم به رعایت مواردی از قبیل تعیین بانک پوششی و نحوه پوشش در شرایط اعتبار، اعلام مراتب و صدور مجوز پوشش به بانک پوشش‌دهنده، قبول کلیه هزینه‌های مترتبه در صورت عدم پوشش از سوی بانک پوشش‌دهنده و پوشش بانک تعیین شده در صورت عدم پوشش به موقع از سوی بانک پوشش‌دهنده می‌باشد. در واقع، بانک گشاینده اعتبار به رغم تعیین بانک پوشش‌دهنده، باز هم مسوولیت پوشش اعتبار را به طور کامل برعهده دارد.

ادامه دارد

اعتبار، مهلت دارد تا نسبت به تعیین تطابق و یا مغایرت اسناد با شرایط اعتبار اسنادی اقدام نماید. مهلت مذکور در مورد بانک گشاینده اعتبار نیز رعایت می‌شود و چنانچه بانک تعیین شده وفق مهلت مقرر نسبت به احراز مطابقت اسناد با شرایط اعتبار اقدام نماید و متعاقب آن اسناد مذکور را به بانک گشاینده اعتبار ارسال دارد و بانک گشاینده نیز به نوبه خود، مطابقت اسناد واصله را تشخیص دهد، در اینصورت، پوشش تعهد پرداخت ایفا شده از سوی بانک گشاینده الزامی می‌باشد.

در مواردی که بانک تعیین شده تشخیص می‌دهد که اسناد ارائه شده مطابق با شرایط اعتبار نمی‌باشند، ممکن است بنا به صلاحدید خود و با توجه به رابطه خود با ذینفع اعتبار، نسبت به پرداخت وجه اسناد

گشاینده، تعهد مربوطه ایجاد می‌گردد و این امر در ارتباط با اصلاحیه‌های متعاقب آن نیز نافذ خواهد بود - خواه اصلاحیه‌های صادره به قبولی بانک تاییدکننده اعتبار (در صورت وجود) و ذینفع اعتبار رسیده باشد و خواه قبولی آنها هنوز وصل نشده باشد.

در خصوص ایفای تعهد پرداخت از سوی بانک گشاینده اعتبار در مقابل اسناد مطابق و یا مغایر با شرایط اعتبار، می‌بایست به مندرجات مواد ۷، ۱۳، ۱۵ و ۱۶ از مجموعه مقررات فوق‌الذکر اشاره نمود. بانک گشاینده اعتبار متعهد به پوشش تعهد پرداخت ایفا شده از سوی بانک تعیین شده در مقابل وصول اسناد مطابق با شرایط اعتبار می‌باشد، با این توضیح که بانک تعیین شده بنا بر مسوولیت متقبل شده حداکثر تا پنج روز کاری پس از وصول اسناد موضوع

برگه اشتراک

تاریخ

نام و نام خانوادگی مشترک:

سن: تحصیلات: شغل:

شماره‌های درخواستی: از شماره تا شماره

نشانی پستی:

شماره تلفن تماس:

مشترک‌گرمی

* هزینه اشتراک مجله برای ششماه ۲۴۰۰۰ ریال و برای یک سال ۴۸۰۰۰ ریال است. لطفاً هزینه اشتراک را به حساب بانکی شماره ۲۷۸۹۰۳۰۰۱ نزد شعبه سامان بانک تجارت (کد ۳۲۴) واریز کنید و فتوکپی رسید بانکی را همراه با برگه اشتراک تکمیل شده به نشانی زیر بفرستید:

تهران / خیابان حجاب / کوچه سوم / شماره ۱۱+۲ / صندوق پستی: تهران / ۱۴۱۵۵-۵۵۴۸